

А.О. Гачкевич, О.О. Майкут
*Національний університет “Львівська політехніка”,
вул. С. Бандери, 12, 79013, м. Львів, Україна*

КІБЕРСКВОТЕРСТВО ЯК ПОШИРЕНИЙ ВИД ПРАВОПОРУШЕНЬ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Науково-технічний прогрес постійно створює нові виклики для існуючого правопорядку. Виникає ситуація, за якої суспільні відносини значно випереджають правові, тобто правові норми, що спрямовані на регулювання конкретної проблеми, відсутні, а отже, неможливо встановити належні права та обов'язки суб'єктів відносин. Значна кількість таких випадків притаманна для мережі Інтернет, що обумовлено її загальнодоступністю та віртуальною сферою функціонування.

Одним з найбільш поширених видів порушень прав людини у Інтернеті є правопорушення у сфері інтелектуальної власності. Оскільки творці об'єктів, що захищаються правом інтелектуальної власності (літературних творів, комп'ютерних програм, винаходів, торговельних марок тощо), витрачають свої ресурси на зайняття відповідним видом інтелектуальної діяльності, то неможливо позбавити їх основних прав на такі об'єкти (особистих та майнових).

Сьогодні перед світовою спільнотою стоїть завдання подолати відносно нове віртуальне явище під назвою “кіберсквотерство” (від англ. to squat – самовільно заселятись до порожнього будинку). Суть кіберсквотерства полягає у купівлі доменного імені, як правило, другого рівня, ідентичного з найменуванням комерційного персонажу або торговельної марки, з метою його подальшого продажу.

На пострадянському просторі проблема кіберсквотерства вперше привернула до себе увагу у зв'язку зі спором, що розглядався російськими судами, щодо володіння доменом “kodak.ru” підприємцем А. Грундулем (1999-2001). Американська корпорація “Eastman Kodak Company”, яка володіла в Російській Федерації правами на торговельну марку “Kodak”, звернулась до суду з вимогою заборонити використовувати її у доменному імені. Предметом кіберсквотерства можуть також бути найменування комерційних персонажів (як людей, так і вигаданих істот, які користуються популярністю серед населення).

На жаль, чинне законодавство у сфері інтелектуальної власності регулює питання захисту найменувань комерційних персонажів неналежним чином. Як прикладом кіберсквотерства такого характеру можна назвати скандал, що має відношення до відомої французької співачки Р.Каас. У 2002 р. на сайті www.patriciaakaas.com було розміщено порноресурс, але співачці вдалось захистити свої права на ім'я, незважаючи на відсутність зареєстрованої торговельної марки.

На сьогоднішній день основною нормою національного права, яка має на меті недопущення кіберсквотерства, є ст.16 п.4 Закону України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” 1994 р., згідно з яким використанням знака визнається застосування його в діловій документації чи в рекламі та в мережі Інтернет, у тому числі в доменних іменах. Щоправда, ця норма не захищає права комерційних персонажів, які не були зареєстрованими як знаки для товарів і послуг (торговельні марки). Крім того, проблематичним є забезпечення дії норми у відносинах з іноземним елементом (можливість використання зареєстрованих торговельних марок у доменних іменах іноземних держав та комерційних доменних іменах першого рівня).